

Pennings eerste schriften zijn de „Transvaalse Historische Verhalen“, die in de jaren 1896—1898 verschenen en kortelings in zesden druk zijn uitgekomen. De voorgeschiedenis van deze boeken behandelde ik in een der vorige artikelen. Ze vormen een trits, waarvan „De Helden van Zuid-Afrika“ het verhaal geeft van den uittocht der vrijheidlievende boeren uit de Kaapkolonie naar de Transvaal, waar de strijd met woeste stammen en wilde dieren hen wachtte, „De Scherpschutters van Zuid-Afrika“ den vrijheidsoorlog van 1880—1881 beschrijft, en „De Ruiters van Zuid-Afrika“ over den inval van Jameson en diens gevangenneming te Krugersdorp vertelt. In 1899 begon Penning zijn beschrijving van „De Oorlog in Zuid-Afrika“, een werk in drie delen, dat in 1902 voltooid was en waarvan niet minder dan 72000 exemplaren werden verkocht (gerekend naar de afzonderlijke boeken). Voorts gaf Penning in 1899 uit een vlugschrift „De Vredesconferentie“, dat in den vorm van een gelijkenis den stand der Engelsch-Zuid-Afrikaanse kwestie behandelde en zijn verhaal „De Leeuw van Modderspruit“, (deel I van de z.g. „Wesselsserie“), dat eveneens in 6 drukken verscheen en een Duitse en Amerikaanse bewerking genoot, 't is de bekende historie van Gijb en Danie Wessels in hun strijd tegen het Engelse imperialisme, van den dapperen, onstuimigen Louis Wessels, Tante Sannie, Truida Uys, Blikoortje en dergelijke figuren, die stormenderhand de harten der lezers hebben veroverd en vooral onder de jongeren van die dagen (en ook nog van onzen tijd) een groote populariteit zich verwierven. Eigenaardig is, dat dit boek bij zijn latere uitgave (in 1924), toen de denkbeelden der menschen veelzins gewijzigd waren en vooral de sympathieën voor het Boerenvolk en zijn strijd waren bekoeld, hier en daar vrij scherpe kritiek uitlokte. Zelfs was er een recensent, die met de zonderlinge bewering voor den dag kwam, dat „de geest van het oog om oog en tand om tand“, die z.i. uit het verhaal sprak „een bederf voor een zuiver gemoedsleven“ was en die het boek „even gevaarlijk“ noemde „voor den menschelijken geest en de ontplooiing der beginselen van een christelijk leven, als de algemeen verfoede detective verhalen“, omdat „een godsdienstige gezindheid den verderfelijken geest verbergt onder den schijn van echt christendom“. Metend naar den maatstaf van een voor den recensent volkomen ontoelantbaar persoonlijk inzicht, bovendien blijkbaar neergeschreven zonder voldoende bekendheid met den persoon van Penning en met den geest der detective-verhalen, tenslotte geheel verkeerd van instelling, zegt zulk een oordeel qua waarde-bepaling niets, maar de mentaliteit, die er uit spreekt, is merkwaardig genoeg, om daarop terloops even te wijzen.

In 1900 verschenen „Onder de Vrijstaatsche Vlag“ eveneens een verhaal uit den Boerenoorlog, „Op het Boerencommando“, een samenspraak voor 8 personen, die op vele jongelingsverenigingen toentertijd is gehouden (ook de „Westdeutscher Junglingsbund“ gaf een bewerking in 't Duitse ervan uit) en „Het Jamesonverraad“, een vlugschrift, dat vrij heftig van toon was en van Pennings diepe verontwaardiging over dat feit nog eens weer blijk gaf.

„De Held van Spiorkop“, het alom bekende tweede deel der Wesselsserie, verscheen in 1901 en beloofde ook weer 5 drukken. Uit hetzelfde jaar dateeren ook nog een tweetal samenspraken, die op den strijd in Zuid-Afrika betrekking hebben „Materialisme en Christendom“ en „Naar het Kaapsche Commando“. Het derde en m.i. beste deel der Wesselsserie, „De Verkenner van Christaan de Wet“, van belang, omdat het de kringsverrichtingen van de Wet met historische juistheid weergeeft, verscheen in 1902, evenals „Verdedigers en Verdrukkers“, een verzameling karakterschetsen van de voornaamste figuren uit den Boerenoorlog.

Ook toen de Boerenoorlog voorbij was, bleef Pennings belangstelling voor de Transvaalse strijd bestaan. Zoo kwam in 1903 uit een novelle uit den Kaapschen Boerenopstand „Vredenburg“, een verhaal, dat de moeilijkheden teekent, die den Kaapkolonisten in den weg stonden om beslist de zijde der boeren te kiezen en de halfslachtigheid van velen, die geen houding wisten te vinden, laakt. Een episode, als de beschrijving in dat boek van den overval op den Kaapschen goederentrein en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor het Kaapsche boerengedrag behoort tot het beste van Pennings vertelkunst. In hetzelfde jaar 1903 verscheen ook Pennings eerste verhaal over andere stof „De Trompetter van Gorkum“, dat den lezer verplaatste naar de dagen van Arkels ondergang in 1417. Floris van Merwe is daarin de figuur van het Penning-type. Terzelfdertijd echter liep in de resp. nummers van „Timothéus“ het vervolg van de Wesselsserie, dat onder den titel „De Overwinnaar van Nootgedacht“ in 1904 in boekvorm verscheen en nog in hetzelfde jaar werd gecompleteerd met „De kolonist van Zuid-West-Afrika“. Daarmede waren de veelgelezen Wessels-verhalen voltooid, die alle in Duitse en Amerikaanse uit-

gaven verschenen en verschillende drukken hebben beleefd. Meer dan eenig ander boek van Penning misschien hebben deze Transvaalse novellen zijn naam als volksschrijver gevestigd en uit tal van brieven, die ik ter inzage ontving, blijkt de bijzondere ingenomenheid van oude en jonge lezers. „Ze hebben mijn licht ontvlamd, jeugdig gemoed in verrukking gebracht“, zoo schrijft b.v. een der correspondenten „ik verslond ze, niet in den gewonen zin van het woord, maar ik dronk ze in, zin voor zin, woord voor woord, gedachte voor gedachte, en het goede, het mooie, het Godverheerlijkende er in, 't heeft zeker op m'n vorming zegenend ingewerkt“.

In 1905 verscheen eerst „De Watervloed“, een verhaal van den Sint Elizabethsvloed, met den wapensmid uit „De Trompetter“, Floris van Merwe, weer als hoofdfiguur. Een voortreffelijk boekje, dat het probleem der gerechtigheid Gods, die door triomfeerend onrecht verdonkerd schijnt te worden maar door zware oordeelen wordt gehandhaafd, met buitengewone kracht teekent. 't is niet een der bekendste, maar stellig een der beste van Pennings geschriften. Voorts kwamen in dat jaar van de pers: „Russisch bloed“, een verhaal uit de dagen van de heerschappij van het Tsarisme en „Onder de Vlag van J.P.z. Coen“, de nog altijd bij onze jongens geliefde levensbeschrijving van den grooten grondvester van onze koloniale macht (type van het heldenras, dat Penning zoo groote vereering toedroeg) in verhalenden vorm. Het voornaamste werk uit dat jaar was evenwel „Ons Oude Nederland“, behandelend „de geschiedenis des Vaderlands van de vroegste tijden tot op heden“. Eigenlijk leverde Penning met dit boek den arbeid, dien hij vóór alles wenschte te verrichten. Immers, al zijn schrijven over de Boeren en hun lot, had tot achtergrond zijn liefde tot het eigen land en het eigen volk. 't Was de stamverwantschap van de Boeren met het oude Nederland en het aan onze eigen vrijheidsworsteling equivalente karakter van hun strijd, die hem zoo sterk tot de Boeren zich aangetrokken deed gevoelen. Daarom lag een bewerking van de Vaderlandsche geschiedenis geheel in Pennings lijnen dan uiteraard in den trant van een geregeld verhaal. Allerwege werd het levige boek met groote sympathie ontvangen: vrijwel de geheele christelijke pers sprak er haar ingenomenheid mee uit en dan viel steeds in de besprekingen op twee eigenschappen het accent: op het levendige van den vorm, zoo, dat de menschen en toestanden voor de lezers werkelijkheden waren, die ze zagen; en op de principiële wijze van behandelen, waardoor „de wonderen, aanbiddelijke leidingen Gods met Nederland“ duidelijk in het licht kwamen. En ook bij het publiek vond het boek den gewenschten ingang, want, ofschoon het vrij prijzig was, moest het reeds in 1906 worden herdrukt.

Begin 1906 verscheen in boekvorm het verhaal, dat reeds eerder in „De drie Provinciën“ als feuilleton had gestaan, „Het Beleg van Gorkum“. 't Was nu, door het op den voorgrond brengen van een jongensfiguur, Gerrit Wouda, meer een verhaal voor jongens geworden en, mocht het in zijn oorspronkelijken vorm geen nitgever hebben kunnen bekoren, in zijn nieuwe gedaante bekoorde het de jonge lezers buitengewoon. Eveneens uit 1906 dateeren „De redder in den nood“, een verhaaltje op het thema „Eerlijk duurt het langst“, „Naar Huis“, de beschrijving van den ondergang van Gravin Jacoba van Beieren's macht in 1428; (zijn titel ontleent dit boek aan den hoofdfiguur, Herman Kemp, die in Jacoba's strijd zich dapper heeft geworpen, maar na haar overgave naar huis gaat, wat weldra beteekent een gaan naar het Vaderhuis en „Olmhoeve“, een dorpsverhaal. Penning behandelt hier een psychologisch gegeven: den strijd van een boer (Hooghuizen), die door nijver en haat op het verkeerde pad raakt, maar na velerlei afzwerving toch door de duisternis komt tot het licht. Pennings kracht ligt ongetwijfeld in de bewerking van andersoortige gegevens. Daarom meen ik, dat het niet juist is gezien als een van de recensenten schrijft naar aanleiding van dit boek: „wij gelooven en vertrouwen, dat Penning, in deze richting voortgaand, ons christenvolk meer aan zich zal verplichten dan door zijn vroegere Transvaalboeken“, al erken ik gaarne, dat hier een levensbeeld is gegeven van onmiskenbare verdienste. Ook in 1906 geschreven, ofschoon eerst veel later uitgegeven, is een verhaal uit het Nederlandsche Visschersleven „De Eilanders“, naar zijn inhoud een boek van gelijksoortig karakter als het vorige. Weer geheel op zijn eigen terrein is Penning met zijn „Het leven van M. A. de Ruyter“, dat in 1907 verscheen en later nog eens is herdrukt; in de teekening van mannen-van-stavast en krachtige geloofsovertuiging als Neerland's grootste admiraal is geweest, is Penning precies in zijn element en weet hij zijn karakteristieke eigenschappen ook het best te ontplooiën. Eveneens geschiedkundig van inhoud waren de verhalen, die kort daarna het licht zagen: „Op den Tweesprong“, behandelend een episode uit den Franschen Revolutietijd, en „De Broeders van St. Jan“, een in 't bijzonder voor jonge menschen aantrekkelijke vertelling uit de 15e eeuw. Tenslotte is nog van 1907 de Russische novelle: „De

wraak van den Stundist“, de illustratie in verhaalvorm van het „Hebt uw vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken“.

Onder den titel „Honderd jaar geleden“ verscheen in 1908 een vertelling uit het overstromingsjaar 1809, later heruitgegeven als „Uit Bange dagen“ (1921). Ook zijn van 1908 de weinig bekende boeken „De Schipbreuk“, dat naar het Schotsche strand de aandacht leidt, en „Het Einde van een koning“, de beschrijving van de laatste dagen van Lodewijk XVI van Frankrijk, die 21 Jan. 1793 onder de guillotine werd gebracht.

Bedenken we, dat al deze boeken geschreven werden in den drukken tijd van Pennings persleiding en drukkersbedrijf, dan geeft deze bibliographische schets (die ik in 't volgend nummer hoop voort te zetten) een goeden indruk van zijn groote werkzaamheid, maar niet minder groote werkkraft.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Geestelijke stroomingen in Zuid-Afrika.

„Holism and Evolution by General The Right Hon. J. C. Smuts“, is de titel van een belangrijke studie, die aan 't eind van 1926 het licht zag. Belangrijk, omdat de man, die haar schreef, achttien jaren lang de Z.-A. politiek beheerschte en aan het einde van den grooten oorlog van 1914—18 den grootsten invloed had te Londen. Allermeeest echter, omdat door deze studie een synthese beproefd wordt, die de stof, het leven en het bewustzijn omvat, en deze begrippen onderwerpt aan een grondige herziening. Uitgaande van Bergson's principe, de scheppende evolutie, laat hij ons zien, waarin dit te kort schiet, n.l. het verlaagt het intellect tot een soort van Mephistocles, die naar willekeur de stof kiest en ordent. De natuur, zegt hij, streeft naar de formatie van lichamen, organismen, die een geheel (Gr. holos) vormen. Atomen, moleculen, chemische samenstellingen zijn beperkte geheelen. Planten en dieren hebben eenige zelfbepaling en zijn dus hogere geheelen. Maar ook kunstwerken, gedichten, karakters, ja zelfs de maatschappij, Staat en Kerk zijn geheelen (wholes) door evolutie ontstaan. Het hoogste geheel van alle structuren van het heelal, is de persoonlijkheid, want dit geheel wordt een nieuw, scheppend middelpunt van werkelijkheid. Het Holisme is dus een proces van scheppende synthese, dat niet alleen dingen en feiten, maar ook hun verleden, heden en toekomst, ja het gansche veld van hun optreden omspannt. Het Holisme is de waarborg, dat de wereld, door welke crisis ook bedreigd, niet op mislukking uitloopt, en dat de ideeën van welzijn, waarheid, schoonheid en goedheid vast geworpen zijn in de natuur der dingen, zoodat zij nooit verloren zullen gaan.

De menselijke persoonlijkheid wordt in dit werk dus hoog gewaardeerd, ja zoo hoog, dat men bij het lezen daarvan zich afvraagt: hebben we hier niet te doen met een nieuwen vorm van de Levensphilosophie, die Personalisme heet? Verwonderen zou ons dit niet, want de schrijver, hij moge al aan Europeesche universiteiten gestudeerd hebben, blijft in zijn hart een Africaner. En Zuid-Afrika is het land van de groote persoonlijkheden. Het volk van Z.-A. tellt nog geen honderd jaar mee in de geschiedenis en reeds heeft het een rij van helden voortgebracht, die zooals Pres. Paul Kruger en Chr. de Wet wereldberoemd zijn geworden. Maar er zijn ook tal van minder bekende persoonlijkheden, die in dit land een hoofdrol hebben gespeeld.

In Zuid-Afrika wordt ieder mensch, zoodra hij de kinderschoenen ontwassen is, en hij geen abnormale eigenschappen bezit, min of meer een zelfgenoegzaam wezen. Een man, die niet zelf zijn kost kan doen, niet zelf zijn weg kan vinden, niet zelf zijn moeilijkheden kan overwinnen, die niet onafhankelijk is in zijn optreden, wordt door allen geminacht. Er is dus ruim veld voor zelfstandige wilshandelingen, en sommigen zijn daarin zoozeer gevorderd, dat zij een eigen stempel hebben gedrukt op hun geslacht, hun omgeving, hun kerk en hun volk.

Deze omstandigheid heeft ook hare schaduw-zijden. De wilshandelingen komen op uit strevingen en begeerten, verbonden met aandoeeningen, die de belichting van het verstand behoeven. Als die belichting verkeerd of ongenoegzaam is, ontstaat in het karakter het verschijnsel van de halsstarrigheid of koppigheid. Het type van den stijfhoofdigden boer is in ons land spreekwoordelijk geworden, en zoo heeft ook Zuid-Afrika zijn type van den harden kop. Daarbij komt nog, dat de groei van het wilseven somtijds ten achter is bij den leeftijd, zoodat het emotioneele kindsleven nog lang blijft nawerken, en, verbonden met gewoonten en neigingen van ouderen, een oppervlakkig karakter kweekt. Maar al is het ook in Zuid-Afrika, evenals overal in de wereld, niet al goud wat er blinkt, dit neemt toch niet weg, dat Zuid-Afrika door zijn bodem, klimaat, bevolking en geschiedenis de gunstigste voorwaarden bezit, om groote persoonlijkheden te kweeken.

In zijn goed gedocumenteerde biographie van Piet

Relief van ho
beleid.
't om v
Hij wa
standd
en die
Afrikan
Hier
reeds r
was. T
te Vet
bijeën.
1600 w
tijd een
len, de
vroeg
te ver
Relief
groot in
gonde
moed e
stig-vri
vertrou
den na
gouvern
ook de
menlijk
en, hel
Afrikan
kale ve
„Uit c
Relief
wordt
biograp
„Pan
gebouw
gelijks
wat zijn
Wordt
oogen
er van
termine
van de
die for
Preside
Kruger
worden.
zou vo
zijn. Z
Ook be
schen e
Deze
man, d
toen b
door in
met elk
weest z
reken
staat st
zelf te
groote
gears per
bijn a g
opleidin
hem tot
de eenh
Holisme
n.l. de
Kruger
bond w
volk ga
der hom
waarvoc
Het v
De Unie
kolonies
succes.
dat uitk
en den
wonen.
rassenst
oconom
volkside
slechts
en Oran
ders do
een enk
volk din
omdat
dezen
bodem
De pe
zooewel
drie Ker
de over
vormde
Kerk. E
kerken d
bij ware
zoodat
Kerk, on
standpu
ook op
een voor
langers
daarvan
zoo zelf
het verk